

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра правничої лінгвістики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС

полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

09.10.2022

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ**

Статус дисципліни: обов'язкова
Рівень вищої освіти: перший
Ступінь вищої освіти: бакалавр
Галузь знань: 08 «Право»
Спеціальність: 081 «Право»
Освітня програма: «Право»
Форми здобуття вищої освіти: денна
Мова навчання: українська
Форма підсумкового контролю: екзамен

Київ – 2022

Розробники:

Світлана ШУТЕНКО – Т.в.о. завідувача кафедри правничої лінгвістики, підполковник поліції Національної академії внутрішніх справ;

Світлана ЮЛДАШЕВА – професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент;

Анжела КРАСНИЦЬКА – професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Наталія СТРАТУЛАТ – професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент;

Оксана ЯЛОВА – доцент кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Галина ПРОЦЕНКО – старший викладач кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ;

Анна ФЕДОРОВА – викладач кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри правничої лінгвістики

Протокол № 1 від 01.09.2022

Т.в.о. завідувача кафедри
правничої лінгвістики

Світлана ШУТЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС

Протокол від 06.10 2022 року № 1.

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)

протокол засідання кафедри

від __.__. 20__ № __

Т.в.о. завідувача кафедри **Світлана ШУТЕНКО**

протокол науково-методичної ради

від __.__. 20__ № __

Голова НМР **Станіслав ГУСАРЕВ**

протокол засідання кафедри

від __.__. 20__ № __

Т.в.о. завідувача кафедри **Світлана ШУТЕНКО**

протокол науково-методичної ради

від __.__. 20__ № __

Голова НМР **Станіслав ГУСАРЕВ**

протокол засідання кафедри

від __.__. 20__ № __

Т.в.о. завідувача кафедри **Світлана ШУТЕНКО**

протокол науково-методичної ради

від __.__. 20__ № __

Голова НМР **Станіслав ГУСАРЕВ**

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є мова і мовлення у фаховій діяльності.

Пререквізити: “Українська мова професійного спрямування” тісно взаємопов’язана з такими дисциплінами: сучасна українська літературна мова, правнича лінгвістика, культура професійного мовлення, риторика, юридичне документознавство, конституційне право, теорія держави та права, історія, політологія, соціологія, техніка нормотворчості, юридичне нормопроекування, адміністративне право, адміністративна діяльність, кримінальний процес, криміналістика, цивільний процес, юридична логіка, естетика, етика, педагогіка, юридична психологія тощо.

Постреквізити: «Юридичне документознавство», «Українська мова наукового спрямування»

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова професійного спрямування» є поглиблення та розширення мовних і мовленнєвих знань, умінь та навичок, які є необхідними для подальшого застосування в фаховій діяльності.

У результаті вивчення цієї дисципліни у здобувачів вищої освіти підвищується рівень володіння сучасною українською літературною мовою у площині фахової діяльності, вони набувають теоретичних знань про фахове спілкування, його етапи й роль у професійній діяльності, засвоюють термінологію майбутньої спеціальності, у них формуються необхідні для діяльності правника мовленнєві вміння та навички, комунікативні компетенції, потрібні у професійному спілкуванні, а також покращується їх загальна професійна ерудиція, мовна та мовленнєва культура.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Українська мова професійного спрямування» є:

- виховання у здобувачів вищої освіти потреби вивчати українську мову;
- формування мовної компетенцію майбутніх фахівців, що містить знання і практичне оволодіння нормами літературної професійної мови;
- прищеплення умінь і навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері;
- підготовка грамотних фахівців, які добре володіють українською мовою, зорієнтованою на професійну специфіку;
- розширення знань із професійної лексики;

- прищеплення практичних навичок складати ділові папери;
- ознайомлення з особливостями професійного мовлення;
- навчання користування спеціальною термінологією в усному і писемному мовленні;
- розвиток орфографічних і пунктуаційних навичок;
- поглиблення й розширення знань з основних розділів української мови.

На вивчення навчальної дисципліни заплановано 120 годин, 4 кредити ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри правничої лінгвістики, які безпосередньо проводять заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту кафедри правничої лінгвістики: «departmentnavs@gmail.com»

Пререквізити: «Українська мова професійного спрямування» тісно взаємопов'язана з такими дисциплінами: сучасна українська літературна мова, культура професійного мовлення, риторика, юридичне документознавство, конституційне право, теорія держави та права, історія, політологія, соціологія, техніка нормотворчості, юридичне нормопроекування, адміністративне право, адміністративна діяльність, кримінальний процес, криміналістика, цивільний процес, юридична логіка, естетика, етика, педагогіка, юридична психологія тощо.

Постреквізити: «Юридичне документознавство», «Українська мова наукового спрямування».

Компетентності відповідно до освітньої програми ступеня вищої освіти бакалавра:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності (СК)

СК 3. Піклування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання

РН 3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів із різних джерел.

РН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН 11. Мати базові навички риторики.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 21. Готувати проєкти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях.

Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни («soft skills»):

- зрозуміло і доступно формулювати думки;
- здатність давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;
- вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

загальні мовні знання:

- предмет, об'єкт, мету та значення курсу;
- зв'язок цієї дисципліни з іншими науковими галузями знань;
- мову як систему знаків та правил їх поєднання;
- функції мови;
- мову як суспільне явище, її суспільні функції;
- мовну ситуацію та мовну політику;
- мовне законодавство України;
- характерні ознаки української літературної мови;
- різновиди мовних норм літературної мови, доречність їх використання в усному та писемному мовленні;
- стильове багатство української літературної мови;
- критерії культури мовлення, дотримання яких сприяє побудові зрозумілого та красивого мовлення;
- мовний етикет спілкування;
- різновиди лексикографічних джерел тощо;

знання про особливості фахової мови:

- загальні відомості про сутність та функції юридичної мови, її

різновиди;

- юридичне термінознавство, види юридичних термінів,
- місце юридичних термінів у лексичній системі української мови;
- юридичний текст, його види;
- лексикографічні джерела юридичного спрямування;
- структурні особливості текстів документів;
- особливості функціонування мовних норм в юридичних текстах;
- особливості юридичного перекладу;
- специфіку наукової літератури тощо;

вміти:

- з огляду на культури фахового мовлення дотримуватися норм вимови та наголошування в усному мовленні;
- вживати граматичні норми як в усному, так і писемному фаховому мовленні;
- застосовувати орфографічні, пунктуаційні норми у писемному мовленні;
- використовувати фахову лексику в усному та писемному мовленні;
- вживати юридичну термінологію;
- обирати найбільш доречний термін з ряду синонімічних;
- розрізнявати пароніми, синоніми, омоніми, багатозначні термінів юридичні тексти;
- використовувати усталені мовні звороти в юридичних текстах; застосовувати правила мовного етикету у спілкуванні;
- працювати з лексикографічними джерелами, передусім юридичного спрямування;
- укладати основні управлінські документи, правильно їх оформлювати;
- правильно вживати мовні засоби відповідно до поставленого завдання;
- редагувати, корегувати та перекладати наукові тексти.
- дотримуватися вимог юридичної техніки тощо.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		денна форма здобуття вищої освіти	
	д/б		ксф	
Кількість кредитів ECTS – 4	Рік підготовки			
	1		1	-
	Семестр			
	1		1	-

Загальна кількість годин – 120	Лекції		
	-		-
	Семінарські		
	-		-
	Практичні		
	44		44
	Самостійна робота		
	86		86
	Вид контролю		
			екзамен

3. Тематичний план

(денна форма навчання, державне замовлення/за кошти фізичних та юридичних осіб)

№ з/п	Назви тем	Нормативний обсяг годин	з них:				
			Усього годин з викладачем	з них:		Самостійна робота	
				лекцій	Семінарських занять		Практичних занять
Розділ 1. Мова як засіб вираження правових приписів							
1.	Тема 1. Українська мова професійного спрямування як навчальна дисципліна, предмет, основні завдання	8	2			2	6
2.	Тема 2. Правове регулювання функціонування мов в Україні	10	4			4	6
3.	Тема 3. Функціональні стилі сучасної української літературної мови	8	2			2	6
4.	Тема 4. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Особливості наукових текстів	10	4			4	6
5.	Тема 5. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови	8	2			2	6
6.	Тема 6. Мова права. Юридичний текст як форма вираження права	10	2			2	8

	Разом за розділом 1	54	16			16	38
Розділ 2. Унормованість професійного мовлення							
7.	Тема 7. Норми сучасної української літературної мови. Культура професійного мовлення	8	2			2	6
8.	Тема 8. Орфографічні норми сучасної української літературної мови.	10	4			4	6
9.	Тема 9. Лексичні норми сучасної української літературної мови	8	2			2	6
10.	Тема 10. Термінологія у професійній комунікації	10	4			4	6
11.	Тема 11. Морфологічні норми сучасної української літературної мови	12	6			6	6
12.	Тема 12. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови.	10	4			4	6
13.	Тема 13. Пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.	8	2			2	6
14.	Тема 14. Усне публічне мовлення. Мовленнєвий етикет.	10	4			4	6
	Разом за розділом 2	76	28			28	48
Усього годин		120	44			44	86
Підсумковий контроль: екзамен							

4. ПЛАНИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Розділ І. Мова як засіб вираження правових приписів.

Тема 1. Українська мова професійного спрямування як навчальна дисципліна, предмет, основні завдання. (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1:

1. Предмет, мета і завдання курсу «Українська мова професійного спрямування». Зв'язок української мови з іншими правовими дисциплінами.
2. Мова та мовлення. Функції мови.
3. Основні компоненти мовного професійного спілкування.
4. Місце мови в комунікативній деонтиці юриста.

Тема 2. Правове регулювання функціонування мов в Україні. (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 2:

1. Поняття “національна мова”, “державна мова”, “офіційна мова,” “мова міжнаціонального спілкування” (правовий і політичний аспекти), “літературна мова”, їх співвідношення.
2. Сфери функціонування української мови як державної та її функції.
3. Поняття мовної ситуації.
4. Характеристика мовної ситуації в Україні.

Навчальні питання до практичного заняття 3:

1. Мовна політика України.

2. Мовне законодавство України.
3. Захист мовних прав і свобод людини і громадянина.

Тема 3. Функціональні стилі сучасної української літературної мови (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 4:

1. Стилiстична диференціяція мови.
2. Функціональний стиль як засіб спілкування у певній сфері суспільної діяльності.
3. Основні функціональні стилі сучасної української мови.
4. Мова права як окремий функціональний різновид мови.

Тема 4. Науковий стиль сучасної української літературної мови.

Особливості наукових текстів (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 5:

1. З історії формування наукового стилю
2. Сфера застосування, призначення, функції, риси наукового стилю.
3. Підстили й жанри наукового стилю.

Навчальні питання до практичного заняття 6:

1. Мовні особливості наукового стилю.
2. Структурні особливості наукового тексту.
3. Реферування й анотування текстів.

Тема 5. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 7:

1. Сфера застосування, призначення, функції.
2. Підстили й жанри офіційно-ділового стилю.
3. Особливості офіційно-ділового стилю.
4. Особливості реалізації лексичної норми в офіційно-діловому стилі.
5. Особливості реалізації граматичної норми в офіційно-діловому стилі.

Тема 6. Мова права. Юридичний текст як форма вираження права. (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 8:

1. Мова права: визначення поняття, види, ознаки, функції.
2. Мова права в історичному аспекті.
3. Мова і закон. Роль мови у законотворчій діяльності.
4. Види текстів за способом викладу.
5. Типи текстів за способом фіксації й організації складових частин.
6. Юридичний текст: визначення поняття, особливості, категорії.

Розділ II. Унормованість професійного мовлення

Тема 7. Норми сучасної української літературної мови. Культура професійного мовлення. (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 9:

1. Мовна норма, її різновиди.
2. Загальна характеристика мовних норм.

3. Застосування орфоепічних та акцентуаційних норм мови в усному мовленні юриста.

4. Застосування лексичних, морфологічних та синтаксичних норм мови в писемній діяльності правника.

Тема 8. Орфографічні норми сучасної української літературної мови. (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 10:

1. Орфографія як розділ мовознавства. Орфографічна грамотність як обов'язковий елемент професійної підготовки правника.

2. Принципи української орфографії. Український правопис 2019 року.

3. Основні орфографічні норми та складні випадки написання:

а) апострофа;

б) ь та сполучень йо, бо;

в) подвоєння букв на позначення подовження і збігу приголосних;

г) префіксів с-, з- (із-, зі-), без-, через-, пре-, при-, прі-;

г) слів іншомовного походження.

Навчальні питання до практичного заняття 11.

1. Написання слів разом, окремо і через дефіс.

2. Написання великої літери у власних назвах.

3. Передача іншомовних прізвищ та географічних назв українською мовою.

4. Правопис складних слів.

5. Правопис часток. Не, ні, ані з різними частинами мови.

Тема 9. Лексичні норми сучасної української літературної мови (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 12:

1. Поняття про слово, лексику, лексикологію.

2. Система лексики української мови.

3. Лексика української мови за походженням.

4. Лексика української мови за сферою використання.

5. Лексика української мови за активністю й пасивністю вживання.

6. Стилiстично нейтральна та стилiстично забарвлена лексика.

7. Лексичні явища полісемії, омонімії, синонімії, антонімії, паронімії.

8. Складні випадки вживання синонімів, антонімів, омонімів, паронімів та багатозначних слів у фахових текстах.

9. Типові порушення норм української мови на лексичному рівні.

Тема 10. Термінологія у професійній комунікації. (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 13:

1. Юридичне термінознавство як галузь правничої лінгвістики.

2. Поняття терміна, його відмінності від загальноновживаного слова, номенклатури, професіоналізму.

3. Юридичні терміни та їх місце у професійній комунікації. Вимоги до юридичного терміна. Дефініції юридичних термінів.

4. Лексико-семантична характеристика юридичної термінології.

Навчальні питання до практичного заняття 14:

1. Специфіка творення юридичних термінів.
2. Основні класифікації юридичних термінів.
3. Генетична природа української юридичної термінології.
4. Юридична лексикографія.

Тема 11. Морфологічні норми сучасної української літературної мови (6 год.)***Навчальні питання до практичного заняття 15.***

1. Граматики сучасної української мови. Загальна характеристика. Основні поняття.
2. Морфологія як розділ граматики. Морфологічна грамотність як обов'язковий елемент професійної діяльності правника.
3. Особливості вживання частин мови у сфері професійного спілкування.
4. Типові порушення норм української мови на морфологічному рівні.

Навчальні питання до практичного заняття 16.

1. Правопис складних іменників, прикметників, займенників, прислівників.
2. Особливості відмінювання іменників, числівників, прикметників, займенників. Кличний відмінок у текстах офіційно-ділового стилю.
3. Творення ступенів порівняння прикметників.
4. Відмінювання числівників. Зв'язок числівників з іменниками.
5. Особливості вживання дієслів і дієслівних форм.
6. Прийменник і сполучник у текстах офіційно-ділового стилю.

Навчальні питання до практичного заняття 17:

1. Особливості вживання службових частин мови в офіційно-діловому стилі.
2. Типові помилки у текстах офіційно-ділового стилю при утворенні прийменникових сполук та шляхи їх усунення

Тема 12. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови (4 год.)***Навчальні питання до практичного заняття 18:***

1. Синтаксис як розділ граматики. Основні поняття синтаксису.
2. Характеристика основних синтаксичних одиниць.
3. Застосування синтаксичних засобів у діловому мовленні.

Навчальні питання допрактичного заняття 19:

1. Особливості синтаксису текстів офіційно-ділового стилю.
2. Прості та складні речення в текстах офіційно-ділового стилю.
3. Типові порушення норм української мови на синтаксичному рівні.

Тема 13. Пунктуаційні норми сучасної української літературної мови. (2 год.)***Навчальні питання допрактичного заняття 17***

1. Пунктуація як розділ мовознавства.
2. Система розділових знаків. Правила вживання на письмі розділових знаків.

3. Особливості пунктуації в текстах офіційно-ділового стилю.
4. Типові порушення норм української мови на пунктуаційному рівні.

Тема 14. Усне публічне мовлення. Мовленнєвий етикет. (4 год.)

Питання до практичного заняття 18

1. Види та жанри усного професійного мовлення.
2. Лінгвістичні особливості публічного виступу.
3. Екстралінгвістичні особливості публічного виступу.

Питання до практичного заняття 19

1. Мовленнєвий етикет юриста.
2. Мистецтво перемовин. Вербальний вплив.

5. ЗАВДАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Розділ 1. Мова як засіб вираження правових приписів

Тема 1. Українська мова професійного спрямування як навчальна дисципліна, предмет, основні завдання

Завдання 1. Дати відповідь на запитання:

1. Яка мета та предмет курсу?
2. Назвіть завдання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».
3. Що таке *мова* та *мовлення*?
4. Назвіть функції мови.
5. Які особливості професійного мовлення?
6. Які вимоги до мовлення юриста ви можете назвати?

Завдання 2. Навести правильний варіант словосполучень:

Давати пояснення з юридичних питань, надавати юридичну допомогу, попереднє слідство, запобігання заворушень, складення повноважень по його особистій заяві, незаконний захват державної влади, на протязі семи десяти двох годин, оголосити про мотиви арешту, по рішенню суду, причини набуття і припинення громадянства, обов'язкове право на життя, знаходиться в родинних відносинах, посвідчення про право займатися адвокатською діяльністю.

Завдання 3. Подану тезу розширте, склавши текст із елементами розповіді (що сталося?), опису (який? яка? яке? які?), роздуму (чому?) та оцінки:

18.09.2011 близько 18.30 за спецномером 102 надійшло повідомлення про сімейну сварку в одній з квартир житлового будинку по вулиці Кондратюка в Оболонському районі столиці. На місце негайно виїхав наряд поліції.

Текст для прикладу:

Коли поліцейські прибули за адресою, до них звернулася жінка зі скаргами на співмешканця. Нібто той, під час сварки, побив її та дітей. Поліцейські опитали 38-річного чоловіка, й поки опитували співмешканку, той вийшов палити на балкон й на очах жінки та дітей вистрибнув з п'ятого поверху.

Падіння з цієї висоти виявилось смертельним. Наразі на місці пригоди працює слідчо-оперативна група.

За попередньою інформацією, чоловік мав судимість за навмисне вбивство, два роки тому звільнився з місць позбавлення волі, зловживав спиртними напоями, висловлював намір лікуватися від алкоголізму. За словами родичів працював вахтовим методом.

Жінка має чотирьох дітей віком від 1 року до 12. Перебуває у відпустці по догляду за дитиною.

За словами жінки, конфлікт виник під час розпивання алкогольних напоїв на ґрунті з'ясування питань щодо соціально-побутових умов співмешкання.

Тіло потерпілого направлено для проведення судово-медичної експертизи. Триває дослідча перевірка, за результатами якої буде прийнято процесуальне рішення. ВЗГ ГУНПУ України в м.Києві.

Завдання 4. Доберіть з ЗМІ матеріал, де порушено мовні норми. Що могло стати причиною їх порушення?

Завдання 5. Виписати статті з Конституції України, що регламентують правовий статус української мови.

Теми рефератів

1. Літературна мова як унормована форма загальнонародної мови.
2. Мова народу – унікальний спосіб пізнання світу та загальнолюдська цінність.
3. Мова – кордон нації.
4. Як позбутися суржику?
5. Усне мовлення як феномен національної культури.
6. Письмове та усне мовлення – форми реального існування мови як засобу комунікації.
7. Монолог, дискусія, диспут як різновиди мовлення.
8. Усне мовлення як універсальний засіб комунікації
9. Мовленнєва діяльність: поняття, компоненти, будова.
10. Трансформація усного мовлення в писемне.
11. Дотримання норм писемного мовлення.
12. Усне мовлення – вияв внутрішньої культури.

Тема 2. Правове регулювання функціонування мов в Україні

Практичні завдання

Завдання 1. Зробіть порівняльний аналіз чинного наразі Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», колишнього Закону України «Про засади державної мовної політики в Україні» (втратив чинність 2014 року) та Закону УРСР «Про мови» (втратив чинність 2012 року).

Завдання 2. Проаналізуйте положення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Визначте переваги та недоліки, які, на вашу думку, характерні для цього нормативно-правового акта.

Завдання 3. З'ясуйте, яким чином прописується використання державної мови в правоохоронній галузі. Впишіть найбільш важливі у згаданому контексті положення з відповідних нормативно-правових актів.

Завдання 4. Напишіть есе на одну із запропонованих тем:

Віддзеркалення політичних подій у мовній ситуації.

Чи довіряє суспільство соціологічним дослідженням і чому?

Нестійкість мовної ситуації в Україні.

Соціолінгвістичне знання як засіб формування нової культури безпеки: Україна і світ.

Аксіологічні, прагматичні та правові аспекти мультилінгвізму: Україна – Східна Європа.

Завдання 5. З поданими словами складіть зв'язний текст фахового спрямування:

Свобода світогляду та віросповідання, мовні права, українська мова як державна, соціальний захист, страх, депресія, непрацевдатність, безробіття, малозабезпеченість, соціальні стандарти.

Питання для дискусії

1. Що спільного та відмінного між поняттями державної мови та рідної мови?
2. У чому полягають відмінності державної та мов національних меншин?
3. Вплив розвитку сучасного українського суспільства на мовну ситуацію в нашій країні.
4. Перспектив розвитку мовної ситуації в Україні: власне бачення.
5. Законодавче регламентування використання мови в інших країнах: що варто запозичити Україні?
6. Мовне законодавство України: чи потребує воно змін?

Творчі завдання

1. Висловіть свою позицію щодо вирішення мовного питання в Україні.
2. Проаналізуйте сучасну мовну ситуацію у регіоні, в якому ви проживаєте.
3. Охарактеризуйте вплив ЗМІ на розвиток мовної ситуації.
4. Порівняйте вирішення мовних проблем в Україні та зарубіжних країнах.
5. Проаналізуйте причини виникнення мовних конфліктів та шляхи їх уникнення.
6. Визначте найбільш дієві заходи з популяризації української мови як державної.

Теми рефератів

1. Характеристика державної мови.
2. Проблема застосування державної мови в документах.
3. Проблеми подальшого удосконалення правового регулювання мовних відносин в Україні.
4. Сучасна мовна політика нашої держави.
5. Застосування державної мови в документах.

Тема 3. Функціональні стилі сучасної української літературної мови

Завдання 1. Закінчіть речення:

Художній стиль використовується у... Його жанри – це ...

Науковий стиль використовується у... Його жанри – це ...

Офіційно-діловий стиль використовується у... Його жанри – це ...

Публіцистичний стиль використовується у... Його жанри – це ...

Розмовний стиль використовується у... Його жанри – це ...

Завдання 2. Визначте функціональні стилі, які вживаються у наведених нижче текстах, охарактеризуйте їх особливості:

А. *«Розвиток медіатехнологій загострив питання, пов'язані з професійною етикою правознавців. У зв'язку з цим Американська асоціація юристів провела конференцію, присвячену правилам професійної поведінки в соцмережах, блогах і т.д.*

Роберт Амброджі, американський адвокат і журналіст, що пише про право і технологія, на сторінках видання Law Technology News, пропонує декілька порад про те, як правильно вести себе юристу в різноманітних соціальних мережах.

1.Незмінність правил. Юрист повинен застосовувати правила професійної етики, яка діє поза віртуального простору, і в Інтернеті також.

2. Збереження таємниць клієнта. Юристи не повинні писати в блогах і соцмережах про власних клієнтів або справах, якщо мова не йде про деталі, які відомі публіці за відкритими джерелами».

Б. *«Норми процесуального права визначають юридичні засоби і порядок діяльності щодо здійснення та захисту норм матеріального права, тобто процесуальне право складають правові норми, що регламентують порядок, форми і методи реалізації прав і обов'язків, встановлені у нормах права. Це — адміністративно-процесуальне право, цивільно-процесуальне право, господарсько-процесуальне право, кримінально-процесуальне право та деякі ін.*

Галузі матеріального права входять до складу як публічної, так і приватної частин права. Галузі процесуального права входять до публічної частини права, і процесуальні відносини існують за наявності суб'єктів влади».

В. *«Стаття 13. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.*

Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону.

Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом».

Г. «...Захарченко І.П. працює головним економістом відділу заробітної плати та соціально-трудових відносин обласного управління праці та соціальних питань з березня 1994 року. за короткий час набув досвід аналітичної роботи з питань праці і трудових відносин, володіє умінням грамотно, аргументовано і коротко викладати і оформляти документи. Працює творчо, вміє бачити і зосереджуватися на головному.

Звертає увагу на поліпшення методів роботи. Конкретно займається питаннями реалізації цільової комплексної програми підвищення ефективності використання трудових ресурсів області, запровадження передових форм організації праці...».

Завдання 3. Наведіть п'ять аргументів на або проти підтримки наведеної тези:

”Несприятливе поєднання чинників професійного середовища призводить до значного зростання психологічного навантаження на людину, викликаючи стан психічної напруженості, що особливо характерно для поліцейських”.

“Порушення права на захист завжди означає вагоме порушення вимог кримінально-процесуального кодексу і є однією з найбільш поширених підстав для скасування вироків або інших рішень у справі”.

“Забезпечення права підозрюваного, обвинуваченого, підсудного на захист полягає в тому, що закон: наділяє їх як учасників процесу такою сукупністю процесуальних прав, використання котрих дозволяє їм особисто захищатися від підозри або обвинувачення у вчиненні злочину, відстоювати свої законні інтереси; надає зазначеним особам право скористатися юридичною допомогою захисника (адвоката); покладає на особу, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора, суддю і суд обов'язок до першого допиту особи роз'яснити йому його право мати захисника”.

Завдання 4. Випишіть з правничого тексту декілька абзаців. У цьому тексті назвати особливості, які характеризують мову права.

Завдання 5. Визначте, до якої комунікативної ситуації належать наведені вислови:

Будьте здорові, ідіть з миром, усього найкращого, як вам не соромно, прийміть наші щирі співчуття, ласкаво просимо, погостіть у нас.

Теми рефератів

1. Коло проблем дослідження стилістики.
2. Поняття стилю мови.
3. Ознаки функціональних стилів.
4. Мова права як функціональний різновид літературної мови.
5. Мовно-стилістичні вимоги до текстів нормативно-правових документів.
6. Психологічний текст.
7. Юридичний текст.

Тема 4. Науковий стиль сучасної української літературної мови.

Особливості наукових текстів

Завдання 1. До якого підстилю наукового стилю належать такі жанри, як книги, статті в науково-популярних виданнях?

Завдання 2. Продовжіть думку:

Основне призначення наукового стилю

Завдання 3. Чи правильно вжиті словосполучення? Запропонуйте правильний варіант:

в якості самостійних аспектів необхідно відзначити вживання слів; це зумовлює філологічну грамотність психологів; ділові документи; це зумовлено економічною кризовістю, доказанність фактичної сторони справи, не дивлячись на вищезазначене.

Завдання 4. Зробіть опис літературних джерел різних жанрів.**Теми рефератів**

1. Науковий стиль: поняття, сфера застосування, ознаки, мовні засоби, підстили, жанри.

2. Засоби досягнення логічності й точності наукового тексту.

3. Лінгвістичні особливості наукового тексту.

4. Мовні засоби викладу наукової думки.

Тема 5. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови

Завдання 1. Складіть речення в офіційно-діловому стилі з кожним з наведених термінів. Чим, на Вашу думку, ці речення відрізняються від повсякденного мовлення?

Тренінг, перспективні цілі, актуальні цілі, стягнення, амністія, психічне здоров'я, попередження емоційних розладів, зняття психічного напруження, проблеми індивідуального розвитку, соціалізація особистості, презумпція невинуватості, психологія.

Завдання 2. Напишіть текст-розповідь про свою спеціалізацію. Використовуйте терміни з попередньої вправи та посилання на Етичний кодекс практичного психолога.

Теми рефератів

1. Офіційно-діловий стиль: поняття, сфера застосування, ознаки, мовні засоби, підстили, жанри.

2. Засоби досягнення логічності й точності офіційно-ділового тексту.

3. Лінгвістичні особливості офіційно-ділового тексту.

4. Мовні засоби викладу офіційно-ділового тексту.

Тема 6. Мова права. Юридичний текст як форма вираження права

Завдання 1. Дати відповіді на запитання:

1. Що таке мова права?

2. Які Ви знаєте особливості мови права?

3. Які Ви знаєте види мови права?

4. Що таке правовий символ?

5. Що Ви можете розповісти про державні символи?

6. Які Ви знаєте невербальні знаки державної влади?

7. Що Ви можете розповісти про мову у законотворчій діяльності?

8. Які Ви знаєте функції мови права?

9. Що Ви можете розповісти про історію розвитку мови права?

10. Який збірник норм давньоруського права був першим?
11. Що таке юридичний текст?
12. У чому полягає перевага письмового тексту?

Завдання 2. Продовжити думку:

- 1) Мова права — це ...;
- 2) Мова права послуговується засобами наступних функціональних стилів...;
- 3) Мові права властиві такі ознаки ...;
- 4) Мова права містить у собі низку відносно самостійних видів: ...;
- 5) Текст — це ...;
- 6) Юридичний текст — це ...;
- 7) Ознаки тексту: ...;
- 8) Існують такі види і типи текстів ...
- 9) Усі правові тексти можуть бути поділені на такі категорії: ...;
- 10) Текст юридичного документа — це єдність двох сторін: ...;

Завдання 3. Виписати визначення поняття «мова права,» подане у різних джерелах за схемою:

Визначення	Автор	джерело

Завдання 4. Виписати визначення поняття «текст», подане у різних джерелах за схемою:

Визначення	Автор	джерело

Завдання 5. Підготувати виступ (3-5 хвилин) на одну із запропонованих тем: «Мова як засіб вираження правових приписів», «Мова права в історичному аспекті», «Мовне вираження правових ідей, принципів, норм», «Стандартні мовні структури у текстах правової сфери», «Мова судочинства», «Мова як чинник правоутворення та нормотворення».

Завдання 6. Прочитати текст. Виконати завдання.

Поняття та особливості правового статусу конституції

Особливе місце в системі нормативних актів держави займає конституція — основний закон держави. Слово *конституція*, як і чимало інших юридичних понять, має латинське походження (латин. *constitutio* — устрій, установлення, положення). Саме за часів давньоримської держави цим словом позначалися акти різних органів державної влади, зокрема укази імператорів. Застосовувалося це слово й для позначення актів, які приймалися в ряді середньовічних держав Європи, зокрема в Польщі. Однак у той час поняттям «конституція» називали чимало нормативних актів. Свого сучасного значення слово конституція набуло у XVIII ст., коли було прийнято перші конституції сучасного типу — у США (1787), Франції (1791), Польщі (1791).

Нині в більшості держав світу конституція — це основний закон, нормативний акт найвищої юридичної сили, який визначає та закріплює форму держави, основи державного ладу, права та свободи людини й громадянина.

Конституція — найважливіший правовий документ будь-якої держави, через те вона має особливий юридичний статус.

У Великій Британії немає конституції як такої. Не існує навіть точного переліку документів, які б належали до британської конституції. Конституція Великої Британії — це сукупність законів, прецедентів і конституційних звичаїв. Конституція Індії — найбільша за обсягом у світі: вона включає 465 статей, 12 великих додатків, більше 70 поправок і складається з 117 369 слів у версії англійською мовою, крім якої існує також офіційний переклад на хінді. Окремі поправки за обсягом наближаються до... конституції США.

Найдавнішою конституцією світу є основний закон Сан-Марино, який був прийнятий ще в 1600 р.

Конституція Японії єдина у світі, де вказано офіційну відмову країни від війни як форми забезпечення державного суверенітету.

По-перше, для прийняття конституції, зважаючи на її значення, використовують особливу процедуру.

По-друге, конституціям надається найвища юридична сила. Усі закони, інші нормативно-правові акти держави, яка має конституцію, повинні відповідати її положенням. Прийняття будь-якими органами чи посадовими особами актів, що суперечать конституції, є протиправним.

По-третє, конституція має підвищену стабільність. Її зміна, так само як і прийняття, пов'язана з виконанням певної ускладненої процедури, що забезпечує сталість основного закону й певною мірою незалежність від поточних політичних перипетій у державі.

Завдяки наданню конституції вищої юридичної сили й підвищеної стабільності вона має установчий характер, є базою для створення інших нормативно-правових актів держави.

По-четверте, з огляду на особливу важливість конституції як основного закону, держава забезпечує високий рівень її захисту. У багатьох країнах створено спеціальні органи конституційного судочинства, встановлено підвищену відповідальність за порушення норм конституції будь-яких, навіть найвищих, осіб.

Завдання 7. Дайте відповіді на запитання.

1. З'ясувати, якої галузі знань він стосується, сферу його використання.
2. Доведіть стильову належність тексту, підтверджуючи свою думку прикладами.
3. З'ясувати структурні особливості тексту.
4. У чому пізнавальна цінність тексту?
5. Що нового ви дізналися?
6. Поясніть, як ви розумієте прочитане.
7. Чи вдалося авторові у тексті образно передати основну думку?

8. Чим ви могли б доповнити одержану інформацію?

Теми рефератів

1. Текстуальне вираження елементів правової матерії та правового знання.
2. Текст закону як вища форма юридикації мовлення.
3. Юридичний текст як єдність логічної, лексичної, граматичної та графічної сторін.
4. Нормативно-правовий акт як об'єкт лінгвістичного дослідження.
5. Моделювання й текстове оформлення правової норми.
6. Юридичний текст як поєднання елементів загальноповсякденної та юридичної мови.
7. Мова права як функціональний різновид літературної мови.
8. Історія розвитку мови права.
9. Роль мови у розвитку законодавства.
10. Еволюція і становлення жанрової системи законодавства.

Розділ II. Унормованість професійного мовлення

Тема 8. Орфографічні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні

Завдання 1. У запропонованих словах замість крапок вставте пропущені голосні О, А, Е, И

К...лізія, ат...стація, комп...тенція, пр...ватний, с...б...таж,
суб...рдинація, м...ргінал,
д...портація, дакт...логама, пр...зумпція, п...р...докс, ...ксп...птиза,
р...путація,
нарк...манія, м...ніяк, д...т...ктив, л...гіт...мація, г...ноцид,
к...нфіскація, д...лікт,
с...туація, д...бош, банд...тизм, дем...р...лізація, р...кл...м...ція,
інт...рпр...тація,
тр...вога, імпічм...нт, к...нс...лідація, п...дання, ш...нтаж, ан...тація,
д...р...ктива,
д...т...ктив, с...рт...фікат, в...р...фікація, код...кс, д...стр...б'ютор,
к...нтракт.

Завдання 2. Замість крапок вставте пропущені голосні И, І, Ї у загальних і власних назвах іншомовного походження

Пр...ор...тет, Цюр...х, ауд...єнц...я, аж...отаж, С...ц...л...я,
дез...рформац...я, Ч...л...,
токс...коман...я, д...сплей, Ваш...нгтон, р...кошет,
...нкр...м...нувати, Ізра...ль,
фальс...ф...кац...я, рец...д...в...ст, Ка...р, ...нту...ц...я, м...т...нг,
ал...б..., п...єтет,
ностр...ф...кац...я, Афр...а, д...скомфорт, д...сц...пл...на, Баст...л...я,
галюц...нац...я,
В...зант...я, Вав...лон, л...з...нг, афрод...з...ак, с...мпоз...ум,
Атлант...да, кофе...н.

Завдання 3. Перепишіть слова. Замість скісної риски у разі потреби вставте апостроф або м'який знак

Об/єктивність, кур/йозний, з/їздити, б/юрократизм, ал/янс, миш/як, прив/язати,

трюх/етапний, фотоз/йомка, Мін/юст, пред/явлення, в/язень, бракон/єр, з/ясовувати,

без/ядерний, дит/ясла, б/юджет, порт/єра, кон/юнктура, в/язниця, ін/єкція, суб/єкт,

ад/юнктура, конс/єрж, фаміл/ярний, дос/є, інтер/єр, пас/янс, кар/єрист, ад/ютант.

Завдання 4. Перепишіть слова, розкриваючи дужки

Бі(л)ь (документ), не(т)о, і(р)аціональний, скоє(н)я, гри(п), шо(с)є, кая(т)я, о(п)озиція, ва(н)а, комі(с)ія, апе(л)яція, ка(с)єта, і(м)іграція, а(к)умуляція, то(н)а, ста(т)і (наукові), ба(л) (оцінка), знище(н)я, підгрун(т)я, допові(д)ю, нада(н)я, вчине(н)ий, ста(т)ей (наукових), су(д)івський, е(м)ігрант, маро(к)анець, а(т)єстація, а(п)єрцепція, е(ф)єкт.

Завдання 5. Розкриваючи дужки, розмістіть слова за двома колонками: перша – слова, які пишуться разом, друга – слова, які пишуться через дефіс

Генерал/майор, вогне/гасник, авіа/квиток, екс/чемпіон, фото/копія, штаб/квартира, норд/ост, лікар/терапевт, військово/службовець, бронє/жилет, веб/портал, одно/стрій, право/порядок, дитина/сирота, дактило/картки, бое/припас, купівля/продаж, ото/і/відео/техніка, прем'єр/міністр, національно/визвольний, куполо/подібний, дорожньо/транспортний, миро/творчий, нормативно/правовий, оперативно/розшукова.

Теми рефератів

1. Нові зміни в українській орфографії.
2. Правопис основи слова.
3. Для чого потрібна орфографія?
4. Правопис частки *не* з різними частинами мови.
5. Роль орфографії в досягненні високого рівня грамотності працівника органів правопорядку.
6. Чим зумовлено внесення у 2019 році певних змін до української орфографії. Які це зміни.
7. 5 способів написання прислівників.

Тема 9. Лексичні норми сучасної української літературної мови

Завдання 1. Поясни вживання паронімів, увівши їх у словосполучення:

свідоцтво - свідчення, особистий – особовий, приводити –призводити, обшукати – ошукати, погрожувати – загрожувати, на протязі – протягом, декваліфікація – дискваліфікація, спір - суперечка.

Завдання 2. Замінити виділені слова й словосполучення синонімічними:
 Розслідування доручили вести Ковальову. Інспектор поліції з'ясував, де живуть родичі підозрюваного. Виявляється, що усі ці місяці Петиренко О. С. переховувався у своїй знайомій. Незнайомець зробив намір піти.

Завдання 3. Доберіть із зв'язних текстів приклади опису, повідомлення, роздуму. Виділіть у них складні синтаксичні цілі та інші синтаксичні одиниці (словосполучення, прості речення, складні речення), які формують зв'язну мову.

Завдання 4. Перекладіть запропонований текст українською мовою:
Теми рефератів

1. Пряме й переносне значення слів.
2. Лексика української мови за походженням.
3. Особливості реалізації лексичної норми у фаховому мовленні.
4. Лексика української мови за активністю й пасивністю вживання.
5. Фразеологізми фахового мовлення.
6. Лексика української мови за вживанням.
7. Функціонування багатозначних слів у текстах правової сфери.
8. Власне українська та запозичена лексика.

Тема 9. Термінологія у професійному мовленні

Завдання 1. Виписати визначення поняття «термін», подане у різних джерелах за схемою:

Визначення	Автор	джерело

Завдання 2. Виписати визначення поняття «юридичний термін», подане у різних джерелах за схемою:

Визначення	Автор	джерело

Завдання 3. Зробити класифікацію термінів за галузями науки:

парламент, договір, правочин, індивід, потенціал, екстремальний, психопатія, психолінгвістика, комунікативний, об'єкт, класифікація, функція, акт, деформація, інтуїція, невірноваженість, свідомість, фактор, рана, ін'єкція, комп'ютер, сфера, реакція, адресат, абстрагування, плеоназм, меланхолік, холерик, харизма, духовність, реакція, екзотизм, амнезія, правотворчість, кримінальний процес, конституція, протокол судового засідання, дактилоскопічна карта.

Завдання 4. Зробити класифікацію термінів за походженням:

обдарованість, психосемантика, стрес, безпорадність, психоаналіз, психогенез, аналіз, переживання, стан, свідомість, тіло, суїцидний настрій, ейфорія, психічна травма, психічні навантаження, внутрішні переконання, працездатність, френологія, психофізика, душа, радість, потяг, відчуття.

Завдання 5. Доберіть синоніми до термінів і складіть із ними речення.

Алібі, актив, екстрадиція, депортація, де-юре, аргументи, юриспруденція, адвокат, прокурор, превентивний, легітимність.

Завдання 6. Поясніть юридичні терміни, складіть з ними речення:

ухвала, вирок, рішення, апеляція, адвокат, амністія, вердикт, обвинувач, де-юре, ембарго, касація, конфіскація, санкція, арбітраж, експертиза, ратифікація, алібі.

Завдання 7. Продовжіть думку.

1. Природу правового терміна становить співвідношення...
2. Термінологія — це...
3. Термін відрізняється від слова тим, що...
4. Юридичний термін — це...
5. За вживанням у різних сферах спілкування терміни бувають...
6. Юридичне термінознавство вивчає...
7. Термін — це...
8. Номенклатура — це...
9. За наявності визначення у нормативно-правових актах термін...
10. За внутрішньою структурою терміни кожної галузі знання поділяються на...
11. Термін відрізняється від номенклатури тим, що...
12. Юридичний термін — це...
13. До термінів ставляться такі вимоги...
14. Генетична класифікація термінів передбачає такі класифікаційні елементи...
15. Терміни слід відрізняти від...

Завдання 8. Складіть словосполучення з наведеними нижче словами, які виступали б у юридичних і неюридичних значеннях.

Захист, оголошувати, вчинок, акт, утримувати, місце, скарга, подавати, розглядати, розкрити.

Завдання 9. Доберіть українські відповідники до слів іношомовного походження. Укажіть, у яких стилях вони можуть уживатися.

Адекватний, амністія, апеляція, дискримінація, девальвація, делікт, дефіцит, експерт, екстрадиція, інвестиція, імпорт, інфляція, ком'юніке, конкуренція, конвенція, консенсус, консультативний, контракт, конфіденційний, конфронтація, преамбула, превентивний, плагіат, пролонгація, прерогатива, презумпція, претензія, прецедент, резонанс, репатріація, санкція, субсидія, стандарт, узурпувати, фабрикувати, шантаж, юриспруденція, юрисдикція, юстиція.

Теми рефератів

1. Юридичне термінознавство як складова частина лексикології.
2. Юридичні терміни у правотворчій і правозастосовній діяльності.
3. Історія українського термінотворення.
4. Перші пам'ятки правничої писемності.
5. Синонімія в юридичній термінології.
6. Омонімія в юридичній термінології.
7. Проблеми вживання паронімів у текстах правової сфери.
8. Застосування юридичних термінів у правотворчій та правозастосовчій діяльності: проблеми, перспективи.

9. Багатозначність юридичних термінів.
10. Неупорядкованість української юридичної термінології та шляхи вдосконалення.
11. Запозичення у складі українського юридичного термінологічного фонду.
12. Полісемія, синонімія, паронімія, омонімія у законодавчих текстах.
13. Роль лексикографічних джерел у практичній діяльності юриста.
14. Етапи становлення української юридичної термінології.
15. Проблеми уніфікації та стандартизації термінології.
16. Юридична термінографія.

Тема 10. Морфологічні норми сучасної української літературної мови

Завдання 1. Провідмініайте прізвища, імена, по батькові за відмінками.

З поданими ППП складіть речення в офіційно-діловому стилі, у яких би вони виступали в різних варіантах.

Олесь Петрович Боженко, Ілля Васильович Нестеренко, Олег Ернестович Поташ, Любов Ілларіонівна Баламуха, Андрій Вікторович Веремійв, Юрій Пантелеймонович Дрозд, Софія Марківна Бойко, Марія Фролівна Франц-Мартовська.

Завдання 2. Поставте і запишіть подані слова у формі родового відмінка однини, обгрунтувавши свій вибір.

Андрій, Байкал, Берлін, Богдан, Вашингтон(штат), Відень, Вовк(прізвище), Донець, Дунай, Єгипет, Ірак, Каїр, Казахстан, Київ, Китай, Миргород, Мороз(прізвище), Нью-Йорк(місто), Париж, Тетерів, Харків, Ірпінь.

Завдання 3. Поясніть написання складних прикметників, які входять до фахових терміносполук з економічної тематики.

Анти(монопольний) комітет України, аудіо(візуальна) інформація, внутрішньо(банківська) трансація, внутрішньо(групове) сальдо, довідково(інформаційний) фонд, довідково(пошуковий) апарат, цивільно(правова) угода, зовнішньо(економічний) договір, фінансово(господарська) діяльність, контрольно(касовий) апарат, товарно(транспортна) документація, середньо(зважений) валютний курс, форс(мажорні) обставини.

Завдання 4. Утворіть складні прикметники, де перша частина – числівникова.

14 мільйонів, 25 балів, 145 кілограмів, 40 міліметрів, 3 мільярди, 22 елементи, 57 мільйонів, 90 тонн, 85 років, 33 тисячі, 6 елементів, 2 ядра, 48 мільярдів.

Завдання 5. Запишіть словосполучення у формі родового, давального, орудного відмінків однини. Подані словосполучення введіть у самостійно складені речення.

Правове регулювання, чинний закон, конституційні принципи правосуддя, грошова позика, дружнє ставлення, цивільні правові відносини, торішній звіт, належне ставлення, правовий обов'язок.

Завдання 6. Складіть короткий зв'язний текст в офіційно-діловому стилі, ввівши у нього якомога більше прикметників вищого і найвищого ступенів порівняння.

Теми рефератів

1. Морфологічні норми сучасної української мови у офіційно-діловому стилі.
2. Типові порушення норм української мови на морфологічному рівні.
3. Особливості вживання іменників і прикметників у текстах правової сфери.
4. Особливості перекладу прийменникових конструкцій та їх уживання у текстах правової сфери.
5. Граматика сучасної української мови. Історія формування і розвитку.

Тема 12. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови

Завдання 1. Відредагуйте словосполучення, уникаючи калькування.

Змагання по стрільбі, по самим скромним підрахункам, по закінченні терміну покарання, живе по цьому адресу, нарада по цьому питанню розпочнеться, помилка по неувважності, заняття проведено згідно плану, хочу звернутися по приватній справі, по ділам служби, роз'їхались по об'єктам, по юридичним питанням, повідомити по факсу, розмовляти на українській мові. По дотриманню Декларації по правам людини, по програмі захисту свідків, по вашій вині, іти по слідам, старший по віку.

Завдання 2. Відредагуйте і запишіть речення. У відредагованих реченнях визначте головні і другорядні члени. Визначте роль головних і другорядних речень у формуванні комунікативної одиниці.

* По відношенню до всього сказаного я хочу сказати, що не треба вмішуватися в особові справи кожного з нас.

* Думки майже всіх присутніх на засіданні співпали, обговорюючи проблему текучості кадрів.

* По відзначенню цього свята серед міроприємств були слідуючі: конкурси, вікторини, виступи цікавих музикантів.

* За порушення конфіденційності фізичними та юридичними особами сторони також несуть відповідальність.

* Про готовність виготовлених зразків виконавець зобов'язаний повідомити замовника у термін.

Завдання 3. Перепишіть текст, вставляючи, де потрібно, розділові знаки.

Проблема правової культури населення ще тривалий час буде актуальною а необхідність її дослідження безпосередньо впливає із конституційного проголошення України правовою державою. Це обумовлює потребу в неухильному зростанні й досягненні високого рівня правової культури кожного громадянина кожної посадової особи кожного державного службовця й особливо професійних юристів які здійснюють основну законодавчу роботу. Лише тоді рівень правової культури населення досягне найвищого щабля розвитку лише тоді кожен громадянин держави відчує власну приналежність до правового життя країни буде активним учасником правового процесу й матиме

змогу самостійно аналізувати чинне законодавство відзначаючи його здобутки та недоліки (Зі статті).

Завдання 4. Доберіть із Конституції України 10 складносурядних речень.

Завдання 5. Підберіть з документів 10 простих речень з відокремленими обставинами, вираженими дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами. Поясніть вживання розділових знаків.

Завдання 6. Сформулювати по 5 речень у офіційно-діловому стилі, у яких пряма мова була б на початку, в середині а в кінці речення. Пояснити вживання розділових знаків.

Теми рефератів

1. Особливості синтаксису текстів офіційно-ділового стилю.
2. Класифікація речень у сучасній українській мові.
3. Словосполучення як номінативна синтаксична одиниця. Слово і словосполучення. Словосполучення і речення.
4. Типові порушення норм української мови на синтаксичному рівні.
5. Складні випадки керування в текстах документів.

Тема 13. Пунктуаційні норми сучасної української літературної мови

Завдання 1. Напишіть запропоновані речення, розставивши розділові знаки.

1. Поліція в усіх країнах має одне завдання охороняти закон боротися зі злочинністю. 2. За кожною справою людина з життєвою невлаштованістю і проблемами. 3. Крадійв один з яких санітар станції швидкої допомоги а інший працівник кооперативу затримано на місці злочину. 4. Під сіткою помітили сліди а вони і вивели оперативників на продовольчий склад. 5. У зв'язку з цим потрібно відмітити я вірю в майбутнє наших правоохоронних органів. 6. На тому місці де був знайдений потерпілий поліцейські виявили калюжу крові.

Завдання 2. У запропонованому мікротексті розставте розділові знаки:

Мова і право є формами суспільної свідомості та впливають і взаємно збагачують один одного. І право і мова мають ідеальну та матеріальну форми мова через мовлення право через нормативний правовий акт. Мова і право є соціальними нормативними системами що виступають регуляторами поведінки індивіда в суспільстві. Загальним у цих соціальних феноменів є властивості нормативності ієрархічності та системності.

Теми рефератів

1. Пунктуаційні норми сучасної української літературної мови в текстах офіційно-ділового стилю.
2. Пунктуація як розділ науки про мову, що вивчає правила про використання та вживання на письмі розділових знаків.
3. Найголовніші правила пунктуації.
4. Значення розділової знаків.
5. Розділові знаки: історичний аспект.
6. Значення пунктуації та її основи.

Тема 14. Усне публічне мовлення. Мовленнєвий етикет.

Завдання 1. *З поданими словами складіть речення фахового змісту. Як називаються слова такого типу? Яким чином можна уникати подібних помилок в усному мовленні?*

Адресат – адресант, виборний – виборчий, вигляд – вид, визначальний – визначний, військовий – воєнний, громадський – громадянський, дипломний – дипломований, дружний – дружній, жорсткий – жорстокий, погрозливий – загрозовий.

Завдання 2. *Наведіть приклади лінгвістичних і екстралінгвістичних засобів мовлення. Назвіть невербальні засоби, що допомагають під час публічного виступу.*

Завдання 3. *Уявіть, що Вам потрібно розказати про себе незнайомій для Вас людині або людям. Підготуйте самопрезентацію до 5 хв.*

Завдання 4. *Виправте помилку у діловому мовленні.*

Біля двісті, в випадку чого, у двох словах, в даному випадку, в (у) кінці кінців, вдастивий для влади, в (у) самий раз, в (у) цьому відношенні, в (у) шість годин, вирішити проблему, вирішити завдання, висказати думку, відношення до колег, в очі кидаються, вступати в силу (дію), дана думка, до сих пір, до слідуючого голосування, думки співпадають, дякуючи допомозі, завідома ухвалюється, займати посаду, по даному факту, по крайній мірі, поступила заява, поступати по закону, суспільна значимість.

Завдання 5. *Наведіть приклади стандартних етикетних ситуацій. Яка особливість кожної?*

Завдання 6. *Наведіть приклади етикетних мовних формул у конкретній комунікативній ситуації. Відповідь обґрунтуйте.*

Завдання 7. *За допомогою «Словника паронімів української мови» чи тлумачного словника, з'ясувати значення слів і скласти з ними речення, що можна вжити у професійному мовленні:*

тактовний, тактичний; шкода, шкода; особовий, особистий; про́шу, прошу́.

Завдання 8. *Сформулюйте та напишіть поради оратору-початківцю при підготовці до публічного виступу.*

Завдання 9. *Доведіть або спростуйте твердження:*

Здобути вищу освіту – необхідно;

Матеріальні цінності – велика сила;

Мова – кордон національної безпеки.

Завдання 10. *Скласти вітальну промову.*

Теми рефератів

1. Культура мовного докiлля і його охорона.
2. Мовленнєвий етикет в діяльності поліцейських.
3. Вербальні засоби впливу на аудиторію.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. У поданому тексті знайдіть терміни і поясніть їх значення.

Право як система правових норм, утілених в законодавстві, здатне відтворювати об'єктивну реальність за допомогою існуючих у ньому моделей правових відносин. Відтворюючи особливим способом суспільне буття, право як у формі законодавства, так і у формі правосвідомості акумулює знання про різні сторони соціально-економічної дійсності, відображає зміни, що відбуваються в суспільстві, фіксує загальні принципи поведінки суб'єктів господарських та інших сфер діяльності, політичну структуру суспільства, характер функціонуючих економічних відносин.

Завдання 2. З поданими словосполученнями складіть речення:

мотивувальна частина, апеляційний суд, цивільна справа, розглянути матеріали, притягнути до відповідальності, судове рішення, виконавчий лист.

Завдання 3. Поясніть юридичні терміни, складіть з ними речення:

ухвала, вирок, рішення, апеляція, адвокат, амністія, вердикт, обвинувач, де-юре, ембарго, касація, конфіскація, санкція, арбітраж, експертиза, ратифікація, алібі.

Завдання 4. Дайте визначення понять за законодавчими актами:

конфіскація (за ст. 354 ЦК України); юридична особа (за ст. 80 ЦК України); право інтелектуальної власності – (ст. 418 ЦК України); об'єкти цивільних прав (ст. 177 ЦК України); покарання (ст. 50 КК України); штраф (ст. 53 КК України); хабар (ст. 368 КК України); міліція в Україні – (ст. 1 Закону України “Про міліцію”); основними завданнями міліції є: (ст. 2, там само); трудовий договір (ст. 21КЗпПУ).

Завдання 5. Зробіть класифікацію юридичних термінів:

попереднє розслідування, пред'явлення обвинувачення, речові докази, огляд місця події, органи дізнання, прокуратура, винесення ухвали, арбітражний розгляд, слідчий експеримент, нагляд, підозрюваний, слідчий, позовник, судові дебати, показання свідків.

Завдання 6. Знайдіть відповідники українських юридичних термінів:

признать особо опасным, изъять украденное имущество, пресечь преступление, мера пресечения, соглашение - сделка, материально ответственные лица, один из супругов, истечение срока, по истечении срока - после окончания срока.

Завдання 7. Доберіть із зв'язних текстів приклади опису, повідомлення, роздуму. Проаналізуйте у них складні розділові знаки, що є засобом передавання інтонаційного забарвлення, а також формують правильність розуміння висловлюваного.

Завдання 8. Усуньте помилки, пов'язані з порушенням норм керування:

1. Доручені роботи його виконувались добре. 2. Через мужність працівників поліції злочинець був затриманий. 3. У підсудних не було поганих стосунків з цими свідками, про що підсудні не відмовляються. 4. Сомов С. схильний сперечатися, випивати. 5. Підсудні Рожко М. і Столяров Д.

звинувачуються у розкраданні по заробітній платі. 6. Про це пояснив і свідок Ракчев Д. 7. Шарков вчинив збройний напад з метою оволодіння особисте майно потерпілої. 8. На проїжджу частину дороги вибіг хлопець з метою зупинки автомашини.

Завдання 9. Поставте підмет і присудок у правильній формі:

отримано/отримані 141 предмет/предмети; було/були опитано/опитані 53 працівники/працівника; підійшли/підійшло ще 35 чоловік/чоловіки; більшість депутатів проголосувало/проголосувала/проголосували за прийняття закону; усі, хто не пройшов/не пройшли реєстрації, повинні з`явитися.

Завдання 10. Утворити, де можливо, складні іменники, складні прикметники, складні числівники:

десять тонн, Україна й Італія, авіаційне сполучення, багато національностей, гостра інфекція, багато тиражів, детектив і пригода, висока температура, очищення газу, високий авторитет, велика сім`я, два стволи, дванадцять балів, історичний і правовий, загальний і відомий.

Завдання 11. Утворити прикметники та дієприкметники від поданих слів: закон, красти, вік, знесилити, утвердження, нужда, без захисту.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час освітнього процесу використовуються методи навчання: бінарні, частково-пошукові; словесні методи (лекція, розповідь-пояснення), наочні (ілюстрація), практичні (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); частково-пошукові, проблемні, дальтон-технологія, активні та інтерактивні, інформаційні й евристичні («мозковий штурм», синектики, Сократів діалог, аналогій, стоп-кадр, ПОПіВ-формула, дискусія, термінологічний бій, синтез думок), метод ситуацій (ситуація-вправа, ситуаціяоцінка, ситуація-проблема, ситуація-ілюстрація), імпульс-повідомлення, незакінчені речення, складання коментованої схеми навчального питання.

На основі зовнішніх форм використовуються такі методи навчання:

- словесні (лекція, дискусія);
- наочні (вивчення дидактичних матеріалів);
- практичні (індивідуальні завдання, практичні вправи);
- інноваційні.

8. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми контролю: поточний (тематичний), підсумковий, контроль залишкових знань. (Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності в Національній академії внутрішніх справ. URL: <https://okop.nai.au.kiev.ua/assets/files/example3/quality.pdf>)

Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка, тестовий контроль тощо.

Поточний контроль здійснюється у щоденній роботі для перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення прогалин у знаннях здобувачів. Здійснюється він за допомогою систематичного оцінювання викладача роботи групи в цілому і кожного здобувача окремо на всіх етапах навчання.

Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми, і має на меті систематизацію знань здобувачів. Цей вид контролю сприяє підготовці до контрольного заходу – заліку. Форми контролю: усне опитування, тестування та виконання письмових завдань.

Підсумковий контроль проводиться після завершення вивчення навчальної дисципліни. Форма контролю: залік.

Оцінка якості засвоєння програми з навчальної дисципліни включає усне опитування, виконання тестових завдань, контрольних робіт, складання заліку.

Для атестації здобувачів на відповідність їх знань вимогам, які викладені у цій робочій програмі, на кафедрі створюється фонд засобів педагогічної діагностики, який включає типові завдання для контрольних робіт, тестові завдання, питання для підсумкового контролю. Ці матеріали повинні забезпечувати об'єктивність оцінки отриманих знань та набутих умінь і навичок з навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання

Загальні критерії оцінювання (*Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності в Національній академії внутрішніх справ URL: <https://okop.naiu.kiev.ua/assets/files/example3/quality.pdf>*)

Високий (творчий) рівень – оцінка 5 (90...100). Здобувач вищої освіти систематично за поточним й за підсумковим контролю виявив:

глибокі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься у рекомендованих джерелах інформації;

вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно дав відповіді на поставлені питання,

вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань та аналізувати достовірність одержаних результатів, допускаючи деякі неточності.

Достатній (конструктивно-варіативний) рівень – оцінка 4 (85...89).

Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролю:

виявив міцні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься у рекомендованих джерелах інформації,

аргументовано дав відповіді на поставлені питання,

виявив вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи неточності і несуттєві помилки.

конструктивний рівень – оцінка 4 (75...84).

виявив достатні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься у рекомендованих джерелах інформації, дав відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (неістотні) неточності, достатні вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач

Середній (репродуктивний) – оцінка 3 (66...74 балів). Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролюями:

виявив посередні знання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься у рекомендованих джерелах інформації,

дав мало аргументовані відповіді на поставлені питання, які містять істотні неточності, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних завдань;

достатній (репродуктивний) – оцінка 3 (60...65 балів). Здобувачі виявив:

слабкі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься у рекомендованих джерелах інформації,

дав неточні або мало аргументовані відповіді на поставлені питання, з порушенням послідовності викладення, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи суттєві помилки.

Низький (рецептивно-продуктивний) – оцінка 2 (35...59). Здобувач вищої освіти:

виконав значну частину видів навчальної роботи,

за поточним й підсумковим контролюями виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься у рекомендованих джерелах інформації,

допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання;

виявив невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань (здобувач вищої освіти має право на повторний підсумковий контроль);

(непродуктивний) – оцінка 2 (1...34):

виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься у рекомендованих джерелах інформації, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання,

виявив невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень (здобувач вищої освіти обов'язково повинен повторно вивчити навчальну дисципліну).

Контроль індивідуальних завдань оцінюється шляхом перевірки прийняття тез до друку на конференцію за результатами власних досліджень.

Контроль самостійної роботи здійснюють шляхом перевірки виконаних завдань на практичних, семінарських заняттях. Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену. Підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни виставляється за сумарною кількістю набраних балів, отриманих в результаті поточного (тематичного) та підсумкового контролів.

Метою навчання є не тільки отримання теоретичної інформації, але й підготовка до розв'язування складних професійних завдань у процесі навчання, формування професійного світогляду.

Основні критерії рівня компетентності здобувача вищої освіти:

виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;

вміння здійснювати причинно-наслідкові зв'язки за темами навчальної дисципліни;

вміння опрацьовувати основні та додаткові рекомендовані нормативні та доктринальні джерела;

вміння здійснювати взаємозв'язки між явищами;

вміння чітко, лаконічно і послідовно відповідати на поставлені питання;

вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт															Під-вий к-ль екзамен	Під-ва к-сть балів
Мах 60%															Мах 40%	Мах 100%
Т. 1 4	Т. 2 4	Т.3 4	Т.4 4	Т.5 4	Т.6 4	Т.7 4	Т.8 4	Т.9 4	Т.10 4	Т.11 4	Т.12 4	Т.13 4	Т.14 4	С.р. 4	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ ДИСЦИПЛІНА

Інструменти. При необхідності, використання інструментів обирається викладачем, виходячи з теми навчальної дисципліни.

Обладнання. Для закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних навичок здобувачами вищої освіти за темами навчальної дисципліни необхідно використовувати різні види обладнання: дидактичні

матеріали та наочне обладнання, технічні засоби навчання, мультимедійне обладнання, комп'ютерні навчальні програми тощо.

Програмне забезпечення. Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle «Мудл», Соціальні мережі та Telegram.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Предмет і завдання курсу “Українська мова професійного спрямування”. Значення української мови для професійної діяльності юриста.

2. Зв'язок курсу “Українська мова професійного спрямування” з правовими дисциплінами.

3. Українська мова як один із найважливіших чинників національної самобутності Українського народу, гарантії його національно-державної суверенності.

4. Українська мова як державна: сфери обов'язкового використання, функції. Застосування державної мови в судочинстві.

5. Знання мови як обов'язковий компонент фахової і загальномовної культури правознавців.

6. Поняття “державна мова”, “рідна мова”, “національна мова”, “мови національних меншин”, “міжнародна мова”, “регіональна мова або мова меншини”, “ділова мова”, їх співвідношення.

7. Мова як найважливіший засіб людського спілкування. Функції мови.

8. Функції мови в юриспунденції.

9. Мова і право як найвизначніші цінності культури.

10. Мова права в історичному аспекті.

11. Правовий статус мови.

12. Мова як об'єкт конституційно-правового регулювання в Україні.

13. Українська мова як державна та її функції.

14. Місце мови в комунікативній деонтиці юриста.

15. Юридичний текст як форма вираження права.

16. Основні класифікації юридичних термінів.

17. Джерела юридичної термінології. Проблема запозичення юридичних термінів.

18. Вимоги до вживання юридичних термінів у текстах правової сфери.

19. Генетична природа української юридичної термінології.

20. Типи класифікацій юридичних термінів.

21. Усне мовлення юристів.

22. Усне офіційне спілкування в юридичній практиці.

23. Вимоги до усного мовлення за законодавством України.

24. Писемне мовлення як відображення усного. Основні відмінності усного і писемного мовлення.

25. Особливості передачі усного мовлення в писемній формі. Трансформація усного мовлення в писемне.

26. Писемне мовлення правників. Вимоги до писемної форми документа за законодавством України.
27. Норми мови і лінгвістична культура правників.
28. Культура мовлення правників та її ознаки.
29. Стили мови та їх різновиди (загальна характеристика).
30. Характеристика офіційно-ділового стилю: призначення, сфери використання, основні риси. Основні риси текстів офіційно-ділового стилю.
31. Характеристика підстилів офіційно-ділового стилю, їх жанрів.
32. Характеристика наукового стилю. Підстилі й жанри наукового стилю.
33. Мовні особливості наукового стилю. Основні риси текстів наукового стилю.
34. Жанри й особливості законодавчого та юридичного підстилів офіційно-ділового стилю.
35. Поняття літературної норми. Типи мовних норм.
36. Проблеми синонімів і паронімів у текстах офіційно-ділового стилю.
37. Іншомовні терміни у текстах правової сфери. Вимоги до їх застосування.
38. Лексика з погляду вживання в текстах правової сфери.
39. Лексика української мови за походженням.
40. Мова права, її особливості.
41. Особливості складних речень, що використовуються у текстах нормативно-правових актів.
42. Типи синтаксичного зв'язку слів у словосполученні.
43. Особливості простих речень у текстах нормативно-правових актів.
44. Місце юридичних термінів у мові права.
45. Неупорядкованість юридичної термінології та шляхи її вдосконалення.
46. Групи термінологічної лексики. Зв'язок юридичної термінології з іншими фаховими тезаурусами.
47. Лексична варіантність юридичної термінології.
48. Недоліки лінгвістично-правового характеру в сучасному законодавстві.
49. Синонімія, паронімія, антонімія в юридичній термінології.
50. Полісемія й омонімія в юридичній термінології.
51. Фразеологізми правової сфери.
52. Міжнародні, загальноприйняті, спеціальні аббревіатури. Види аббревіатур за графічною формою.
53. Правила скорочення слів.
54. Складні випадки вживання іменних частин мови у правовій сфері.
55. Числівник. Особливості його вживання в усному мовленні й відтворення в текстах офіційно-ділового стилю. Займенник. Засоби запобігання помилкам, пов'язаним із неправильним або невдалим уживанням займенників.
56. Вимоги до графічних скорочень та аббревіатур у текстах офіційно-ділового стилю.

57. Утворення та правопис дієслівних форм. Складні випадки правопису дієслів і віддієслівних утворень.
58. Особливості вживання іменників і прикметників у діловому мовленні.
59. Правопис складних іменників і прикметників.
60. Правопис власних назв, складні випадки вживання прізвищ у текстах правової сфери.
61. Особливості перекладу прийменникових конструкцій у текстах офіційно-ділового стилю.
62. Професіоналізми й жаргонізми у мовленні юриста.
63. Активна й пасивна лексика з погляду використання у текстах правової сфери.
64. Ознаки ділового мовлення юриста.
65. Нелітературні прошарки лексики.
66. Поняття тексту, текстології, юридичного тексту. Ознаки тексту.
67. Юридичний текст як одна з важливих форм вираження права.
68. Синтаксис як розділ граматики. Особливості синтаксису текстів офіційно-ділового стилю.
69. Поняття “запозичення”, “запозичене слово”. Чинники, що сприяють процесу запозичення з інших мов.
70. Іншомовна лексика в складі української юридичної термінології. Доречність уживання іншомовних слів у текстах правової сфери.
71. Співвідношення власномовних і запозичених компонентів у терміносистемі права. Вимоги до правопису слів іншомовного походження.
72. Складні випадки правопису: написання подовжених та подвоєних приголосних, вживання м'якого знака й апострофа.
73. Морфологічні норми сучасної української мови в офіційно-діловому стилі.
74. Синтаксичні норми сучасної української мови в офіційно-діловому стилі.
75. Типові порушення норм української мови на синтаксичному рівні.
76. Типові порушення норм української мови на лексичному рівні.
77. Типові порушення норм української мови на морфологічному рівні.
78. Типові порушення норм української мови на орфографічному рівні.
79. Функціонування української мови як державної в адміністративному, кримінальному, цивільному судочинстві.
80. Імперативність законодавчого та юридичного підстилів офіційно-ділового стилю.
81. Нормативна та ненормативна лексика: поняття, особливості, використання в усному та писемному мовленні правоохоронця.
82. Фразеологія у правничій сфері.
83. Загальнонаукова і спеціальна термінологія сучасної української літературної мови.
84. Латинізми, грецизми, полонізми, германізми, росіянізми у термінології українського права.

85. Основні ознаки культури усного та писемного мовлення юриста.
86. Види та жанри усного професійного мовлення.
87. Лінгвістичні особливості публічного виступу.
88. Екстралінгвістичні особливості публічного виступу.
89. Мовленнєвий етикет юриста.
90. Мистецтво перемовин. Вербальний вплив.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР.
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 05.04.2019 р. № 2704-VIII.
3. Про інформацію : Закон України. – К. : Парламент. вид-во, 2011.
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України // Голос України. – №2. – 2011.

Підручники, навчальні посібники

1. Мова української юриспруденції : навч. посіб. / В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. – Харків : Право, 2020. – 330 с.
2. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування : посібник / А. В. Красницька. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Парламентське вид-во, 2006. – 537 с.
3. Короткова Ю. М. Культура мовлення юриста : навч.-метод. посіб. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М. 2020. 184 с.
4. Короткова Ю.М. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Ділове спілкування» (для студентів II курсу освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 081 Право). Маріуполь : ДЮІ МВС України, 2020. 126 с.
5. Мова у професії юриста : підруч. для вузів / Р. С. Кацавець, Г. М. Кацавець. Київ : Алерта, 2015. 283 с.
6. Український правопис [Ел. ресурс] / Українська національна комісія з питань правопису. 2019. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pravo.pdf>

Додаткова

1. Красницька А. В., Чулінда Л.І. Вимоги до вживання юридичних термінів у нормативно-правових актах. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи*. Матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 29 листоп. 2018 р.) : у 2 ч. Київ : НАВС, 2018. Частина 1. С. 100-104.
2. Красницька А. В. Мова права як невід’ємна частина правової системи. *Тиждень науки-2020. Гуманітарний факультет*. Тези доповідей науково-практичної конференції (Запоріжжя, 13–17 квітня 2020 р.). Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 194-196.
3. Чулінда Л. І., Красницька А. В. Герменевтичне дослідження норм права через лінгвістичні форми вираження. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*: збірник статей. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2021. Вип. 34. 246 с. С. 27-30.

4. Красницька А. В. Текст як засіб комунікації. *Тиждень науки-2022*. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 18–22 квітня 2022 р. [Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 1787 с. С. 1295-1296.
5. Красницька А. В., Ознамець Г.О. Латинізми та грецизми у сфері права та психології. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи*. Матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови (Київ, 28 листоп. 2019 р.) : у 2 ч. Київ : НАВС. 2019. Ч. 1. С. 114-119.
6. Красницька А. В. Мова права як невід’ємна частина правової системи. *Тиждень науки-2020. Гуманітарний факультет*. Тези доповідей науково-практичної конференції (Запоріжжя, 13–17 квітня 2020 р.) / Редкол. : В. В. Наумик (відпов. ред.). Електрон. дані. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM); 12 см. Назва з тит. екрана. С. 194-196.
7. Красницька А. В. Термінологічні недоліки у законодавстві. *Тиждень науки-2021. Гуманітарний факультет*. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 19–23 квітня 2021 р. [Електронний ресурс] / Редкол. : В. В. Наумик (відпов. ред.) Електрон. дані. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана. ISBN 978-617-529-319-5. С. 203-205.
8. Красницька А. В., Ознамець А. А. Юридичний термін як точне найменування юридичного поняття. *Тиждень науки-2021. Гуманітарний факультет*. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 19–23 квітня 2021 р. [Електронний ресурс] / Редкол. : В. В. Наумик (відпов. ред.) Електрон. дані. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана. ISBN 978-617-529-319-5. С. 231-232.
9. Красницька А. В. Юридичний текст як результат інтелектуальної діяльності у сфері права. *Тиждень науки-2022*. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 18–22 квітня 2022 р. [Електронний ресурс] / Редкол. : В. В. Наумик (відпов. ред.) Електрон. дані. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM); 12 см. Назва з тит. екрана. 1787 с. С. 1261-1262. https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2022/conf/4.1
10. Красницька А. В., Саміленко І. С. Текст як засіб комунікації. *Тиждень науки-2022*. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 18–22 квітня 2022 р. [Електронний ресурс] / Редкол. : В. В. Наумик (відпов. ред.) Електрон. дані. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 1787 с. С. 1295-1296.

11. Юлдашева С.А. Уніфікація термінології як напрям удосконалення ролі правової термінології в мові законодавства. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* [Текст] : матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови (Київ, 28 листоп. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол. : В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. С. 242-245.

12. Юлдашева С.А., Мельник О.В. Дослідження правничої термінології кримінального законодавства. *Юридична наука в XXI столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень* (м. Запоріжжя, 8-9 травня 2020 р.) С. 226-229.

13. Юлдашева С.А., Мельник О.В. До питання використання коректної термінології кримінального та кримінального процесуального законодавства. *Актуальні питання вдосконалення національного законодавства: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Маріуполь, 14 травня 2020 р.). Маріуполь : ДонДУУ, 2020. С. 129-131.

14. Юлдашева С.А. Префіксальний тип словотвору та його продуктивність у межах термінології права. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* [Текст] : матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови (Київ, 28 листоп. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол. : В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 230-233.

15. Юлдашева С.А. Класифікаційні характеристики термінів правничої лінгвістики : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції на базі Національного університету «Запорізька політехніка» «Наукові школи, професійні династії, видатні персоналії «Запорізької політехніки» , (9-12 листопада 2020 року). С. 259-262.

16. Юлдашева С.А. Семантична динаміка терміна «конституція». *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* [Текст] : матеріали XVII Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови (Київ, 25 листоп. 2021 р.) / [редкол. : В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 128-131.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Словники

1. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”).
2. <http://slovo.ridne.net> (Електронні версії словників термінографічної серії «Слово Світ»).
3. <http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови).

4. <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua> (Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського).
5. <http://www.rosukrdic.iatp.org.ua> (Російсько-український словник сталих виразів).
6. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова : Енциклопедія).

Інші сайти

1. www.dssu.gov.ua (Держспоживстандарт України).
2. www.ukrndnc.org.ua (ДП "УкрНДНЦ").
3. <http://zakon1.rada.gov.ua> (законодавство України).
4. www.franko.lviv.ua (сайт ЛНУ імені Івана Франка).
5. <http://www.mon.gov.ua> (Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України).
6. <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний веб-сайт Верховної Ради України).

Підписи авторів РПНД:

Світлана ШУТЕНКО
Світлана ЮЛДАШЕВА
Анжела КРАСНИЦЬКА
Наталія СТРАТУЛАТ
Оксана ЯЛОВА
Галина ПРОЦЕНКО
Анна ФЕДОРОВА